

Покайчук Д. В.

слухач 1-го курсу магістратури факультету
підготовки фахівців до підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ СЛІДЧИМИ ДЕРЖАВНОГО
БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ
СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ**

Верховна Рада України 12 листопада 2015 року прийняла Закон України «Про Державне бюро розслідувань», який 01 березня 2016 року набрав чинності. Відповідно, до вищезазначеного закону, ДБР є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19>).

Працівники ДБР наділені широким колом повноважень, в тому числі: здійснювати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування злочинів, віднесених до підслідності ДБР. При цьому, на працівників ДБР, які здійснюють покладені на них обов'язки у складі слідчих чи оперативних підрозділів, поширюються також права та обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Здійснення досудового розслідування віднесених до підслідності ДБР покладається на слідчі органи ДБР, які відповідно до Закону, здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище.

Під час проведення досудового розслідування слідчі ДБР, в межах свої повноважень мають право на проведення слідчих (розшукових) дій, які спрямовані на отримання, збирання та перевірку доказів, в тому числі і на проведення такої слідчої (розшукової) дії, як обшук.

Обшук — це слідча дія, яка полягає в примусовому обстеженні приміщень, споруд, ділянок місцевості та інших об'єктів, які перебувають у віданні певних осіб, з метою знайдення та вилучення предметів і документів, що можуть мати значення у справі, або знайдення осіб, що розшукуються, проваджуваному за наявності ймовірних даних про те, що вони приховані в певному місці чи в певної особи (Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Видання 13-те доповн. і перероб. / В. М. Тертишник. — К.: Правова єдність, 2017. — 824 с.).

Обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (Кримінальний процесуальний кодекс України від //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>).

16 березня 2018 року набрали чинності зміни внесені до Кримінального процесуального кодексу України. Значних змін зазнала і процедура проведення вищезазначеної слідчої (розшукової) дії.

Клопотання слідчого, погоджене з прокурором, або прокурора повинно містити, окрім раніше визначених відомостей (найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; підстави для обшуку; житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку; особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться), й інформацію про індивідуальні або родові ознаки речей, документів, іншого майна або осіб, яких планується відшукати, і їхній зв'язок із вчиненим кримінальним правопорушенням, та обґрунтування того, що доступ до речей, документів або відомостей, які можуть у них міститися, неможливо отримати органом досудового розслідування у добровільному порядку шляхом витребування.

У разі необхідності провести обшук слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням, яке повинно містити відомості про:

1. індивідуальні або родові ознаки речей, документів, іншого майна або осіб, яких планується відшукати, а також їхній зв'язок із вчиненим кримінальним правопорушенням;

2. обґрунтування того, що доступ до речей, документів або відомостей, які можуть у них міститися, неможливо отримати органом досудового розслідування у добровільному порядку шляхом витребування речей, документів, відомостей відповідно до частини другої статті 93 КПК України, або за допомогою інших слідчих дій, передбачених КПК України, а доступ до осіб, яких планується відшукати, — за допомогою інших слідчих дій, передбачених КПК України.

Однак зазначена вимога не поширюється на випадки проведення обшуку з метою відшукування знаряддя кримінального правопорушення, предметів і документів, вилучених з обігу.

Також КПК України доповненою новою підставою для відмови у задоволенні клопотання про проведення обшуку. Не беручи до уваги, що зазначена слідча дія може бути терміновою і за час, який слідчий та прокурор витратять доведення усіх підстав про доцільність проведення обшуку, особа, що до якої проводиться обшук, може знищити або пошкодити предмети, що мають істотне значення для досудового розслідування.

Слідчий суддя може відмовити у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявності достатніх підстав вважати, що:

1. за встановлених обставин обшук є найбільш доцільним та ефективним способом відшукування та вилучення речей і документів, які мають значення для досудового розслідування, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб, а також заходом, пропорційним втручанням в особисте і сімейне життя особи.

2. у разі відмови у задоволенні клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, прокурор не має права повторно звертатися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи іншого володіння особи, якщо у клопотанні не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею.

Зміни внесені до КПК також встановлюють жорсткі межі, пов'язані з можливістю повторного звернення з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді.

Для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження. У новій редакції КПК закріплено нове правило про обов'язок уповноваженої особи на проведення обшуку допустити захисника чи адвоката, а також щодо проведення обшуку особи у присутності адвоката чи захисника. Зазначений обов'язок закріплений Конституцією України, відповідно до якої кожен має право на професійну правничу допомогу (Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>).

Незалежно від стадії зазначеної слідчої (розшукової) дії слідчий, прокурор, інша службова особа, яка бере участь у проведенні обшуку, зобов'язані допустити на місце його проведення захисника чи адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями статті 50 КПК України.

Обшук особи здійснюється особами тієї самої статі у присутності адвоката, представника на вимогу такої особи. Неявка адвоката, представника для участі у проведенні обшуку особи протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку. Хід і результати особис-

того обшуку підлягають обов'язковій фіксації у відповідному протоколі.

Особа, щодо якої проводять обшук, отримала право користуватися допомогою адвоката на будь-якій стадії його проведення. При цьому його відсутність — є підставою для визнання отриманих доказів недопустимими. Факт недопущення до участі в обшуку адвокат зобов'язаний довести в суді під час судового провадження.

Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису.

Відтепер протокол обшуку повинен обов'язково бути підкріплений відеозаписом, незастосування технічних засобів фіксування обшуку, тягне за собою недійсність даної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними.

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Рогоцька Вікторія Вікторівна**.